

argumenta fără drept de apel o aserțiune. Lăsând la o parte toate acestea, lucrarea este importantă pentru noutatea demersului, bogata bibliografie folosită și modul în care sunt folosite sursele vremii, părți ale unui discurs, prin excelență, masculin. Mai rămâne doar să fie completată de imaginea, rămasă încă nevăzută și ignorată, a acelor care reprezentau marea majoritate și asupra cărora se aplicau rigorile legii, înfruntând viața într-un alt chip decât eroinele cărții de față.

Nicoleta Roman

Alberto Basciani, *La difficile unione. La Bessarabia e la Grande Romania 1918-1940* (prefață de Keith Hitchins), Roma, Aracne, 2007, 476 p.

Lucrarea *La difficile unione. La Bessarabia e la Grande Romania 1918-1940* a lui Alberto Basciani a apărut în anul 2007 la editura Aracne din Roma, fiind la a doua ediție (prima în 2005, cu un număr de 413 pagini).

Alberto Basciani este cercetător în Istoria Europei Orientale pe lângă Facultatea de Științe Politice a Universității Roma Tre. A publicat lucrarea *Un conflitto balcanico. La contesa fra Bulgaria e Romania in Dobrugia de Sud. 1919-1940*, pentru care a primit premiul de onoare la concursul internațional “Waclaw Felczac – Henryk Wereszycki” din partea Societății istoricilor polonezi de la Facultatea de Istorie a Universității Jagellone din Cracovia. Este autorul unor studii de istorie contemporană a țărilor balcanice și de politică culturală italiană în Europa sud-orientală. A îngrijit volumele: *L'Europa d'oltremare. Contributi italiani al IX Congresso dell'Association Internationale d' Etudes du Sud-Est Europeen* (Roma, 2004) și *Intelletuali, storici, economisti di fronte ai totalitarismi in Europa centro-orientale* (Roma, 2005).

Lucrarea de față este structurată pe patru capitole: *La Bessarabia da gubernija dell'impero russo a republica autonoma. 1878-1918*; *La Bessarabia nella Grande Romania 1918-1923. Gli anni dell'emergenza continua; Il tentativo di normalizzazione di una regiona tormentata. Le persistenti difficoltà della Romania in Bessarabia. 1924-1934*; *Bessarabia 1933-1940. Il tramonto della presenza romena nelle terre tra Prut e Dniestr*, prefațate de hărțile României Mari și a Basarabiei și de Cuvântul cunoscutului istoric american Keith Hitchins.

Pentru elaborarea lucrării, autorul a studiat în Arhivele din București, Chișinău, Roma și în bibliotecile precum Biblioteca Universității din Illinois, cea a Ministerului Afacerilor Externe și cea de Istorie Modernă și Contemporană din Roma, în Biblioteca Academiei Române și cea a Institutului de Istorie “Nicolae Iorga” din București.

Așa cum precizează Keith Hitchins în Prefață, “Alberto Basciani face o bună prezentare a Basarabiei între anii 1878-1940 ca un studiu de caz clasic al unei provincii mici și subdezvoltate, care caută să își păstreze câte ceva din propria individualitate, strânsă ca o țință între agresivitatea forței de expansiune a Rusiei țariste și a succesoarei sale, Uniunea Sovietică, pe de o parte și Regatul României pe de altă parte” (p. 2).

Trei chestiuni principale formează structura lucrării: Basarabia, provincie a Rusiei țariste; integrarea provinciei în România Mare și, în fine, Basarabia ca obiect permanent de tensiune între Rusia întâi și apoi Uniunea Sovietică în confruntările cu România. De fapt, autorul demonstrează că relațiile dintre Rusia și România, dar și oscilațiile stânga-dreapta din politica românească a anilor '30 au agravat situația din Basarabia. Conjuncturile momentului și deciziile politice interne și internaționale, analizate foarte bine de autor, au dus la ultimatumul sovietic din iunie 1940, atunci când destinul Basarabiei s-a schimbat, poate pentru totdeauna.

Mirela Tîrnă

Radu Ciuceanu, Ion Constantin, *Masacrele de la Katyn*, [București], Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2008, 262 p.

Lucrarea de față este o monografie a unui subiect mai puțin abordat și uneori chiar ocolit: masacrarea polonezilor, prizonieri de război, de către serviciile secrete sovietice în primăvara anului 1940.

Așa cum ne spun autorii, ideea a apărut în urma organizării de către Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului a conferinței internaționale cu tema *Masacrele de la Katyn și rolul lor în construirea memoriei democratice* (București, 6-7 octombrie 2006), cu invitați din Polonia, Germania, Belarus, Ucraina, Republica Moldova, România.

Lucrarea este structurată pe opt capitole: *Preliminariile Katyn-ului; Internarea prizonierilor polonezi în lagăre speciale; Săvârșirea masacrelor; Soarta supraviețuitorilor; Descoperirea masacrelor; Mistificarea adevărului despre masacre; Lungul drum al adevărului despre Katyn; Problema Katyn-ului după 1989*, la care se adaugă Cronologia masacrelor de la Katyn, Schițe biografice, Bibliografie, Lista figurilor, Autori, Indice de persoane, Figuri.

Autorii își propun să prezinte acest episod din istoria poporului polonez, mai puțin cunoscut, dar care prin dramatism poate fi similar atrocităților de la Auschwitz, Maidanek, Dachau, numai că de data aceasta, masacrele sunt opera autorităților sovietice și NKVD-ului și, cu atât mai mult, minciuna și misterul au persistat asupra lor decenii de-a rândul.

După încheierea Pactului Molotov-Ribbentrop, la 23 august 1939, Polonia a fost atacată de Germania lui Hitler la 1 septembrie, pentru ca la 19 septembrie, Armata Roșie să ocupe partea de răsărit a țării, unde s-au înființat lagăre speciale pentru prizonierii polonezi.

În martie 1940, sovieticii au decis aplicarea “pedepsei capitale prin împușcare” a celor 14.700 de prizonieri de la Starobelsk, Koziolsk și Ostașkov și a unui număr de 11.000 polonezi aflați în închisorile din partea occidentală a Ucrainei și din Bielorusia, fapt pus în aplicare în lunile aprilie-mai, după ce prizonierii au fost transportați la Katyn, împușcați în pădure și aruncați în gropi comune. În total, au fost lichidate 14.587 de